

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet

Yttrande gällande Klimatanpassningsutredningens betänkande SOU 2017:42 Vem har ansvaret?

Er beteckning: M2017/01407/KI

Länsstyrelsens övergripande synpunkter

Länsstyrelsen anser inledningsvis att utredaren bör ha haft ett bredare perspektiv än området ”bebyggelse och byggnader”. Detta gör att förslagen inte i tillräcklig omfattning bidrar till en ökad tydlighet om hur ansvaret ska fördelas mellan den nationella, regionala och lokala nivån när det gäller åtgärder för att anpassa pågående och planerad markanvändning och bebyggd miljö till ett gradvis förändrat klimat.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att kommunerna i sin översiktsplan ska ge sin syn på risken för skador på bebyggelse och byggnadsverk på grund av översvämning, ras, skred och erosion. Kommunen ska dessutom i planen ange hur dessa risker kan minska eller upphöra.

Utredningens förslag att tillsätta en expertgrupp som arbeta fram en nationell strategi är ett viktigt förslag som bör prioriteras och genomföras skyndsamt.

Länsstyrelsen tillstyrker att Boverket får ett utökat uppdrag att vara samordnande myndighet för klimatanpassning i förhållande till bebyggelse. Boverket föreslås även samordna det underlag som expertmyndigheterna och forskningen kan tillhandahålla om klimateffekter och klimatanpassning för bebyggelse. Detta ger en bra förutsättning för att den tillsynsvägledning som Boverket ska bistå länsstyrelserna med ger ett bra stöd till den regionala nivån och i förlängningen även till våra kommuner.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ökade möjligheter för en optimerad hantering av dagvatten i det föreslagna tillägget i lagen om allmänna vattentjänster.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om en vägledning för kommunerna om hur dagvattenhanteringen till skyddande av bebyggelsen kan ordnas.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om reglering av markens genomsläpplighet men ser gärna att det även skulle kunna gälla befintlig bebyggelse.

Länsstyrelsen tillstyrker föreslagna resursförstärkningar. Förslaget om stöd till kommunerna är dock för översiktligt och kommer att kräva ytterligare tydliggörande för att bli genomförbart.

Detaljerade synpunkter på betänkandets förslag

7. Utredningens slutsatser, betänkanden och förslag

7.2 Gällande ansvarsfördelning

Länsstyrelsen anser att det finns behov av att förtydliga ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och enskilda fastighetsägare för anpassning av befintlig bebyggelse till ett förändrat klimat. Länsstyrelsen anser att författningsförslagen inte ökar tydligheten gällande vem som ansvarar för klimatanpassning av befintlig bebyggelse.

Att översiktsplanen tydligare ska redovisa och ange kommunens strategi och åtgärder för att minska de risker som den bebyggda miljön kan utsättas för i ett förändrat klimat, men innebär inte några bindande ställningstaganden.

7.3 Analys om risker på grund av climateffekter och en strategi i översiktsplanen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget men anser att det i vissa avseenden bör kompletteras och förtydligas.

Kommunen ska redan idag i översiktsplanen bedöma vad som är lämplig mark för tillkommande bebyggelse, även om det inte är helt tydligt. Länsstyrelsen har ansvar att granska översiktsplanen och påtala om olämpliga områden föreslås för bebyggelse (3 kap 10 § punkt 5 Plan- och bygglagen, PBL).

Det vore positivt att enligt författningsförslaget 3 kap 5 § lägga till en punkt som ger en direkt koppling till länsstyrelsens ansvar enligt 3 kap 10 § punkt 5. Formuleringen kan dock förtydligas om att det inte bara handlar om befintlig bebyggelse samt en bättre formulering än ”kan minska eller upphöra”.

”kommunens syn på risken för skador på bebyggelse och byggnadsverk på grund av översvämning, ras, skred och erosion och hur dessa risker kan minska eller upphöra.”

Ändringsförslag:

”kommunens hänsyn till risken för skador på befintlig och planerad bebyggelse och byggnadsverk på grund av översvämning, ras, skred och

erosion och hur dessa risker ska (förslagsexempel: "begränsas", "hanteras", "minimeras").

Det är positivt att man även ska redovisa vilka åtgärder och strategier kommunen planerar att genomföra för att minska riskerna att skador uppstår på bebyggelsen. Ett klargörande om vilka underlag som ska ligga till grund för analysen vore till hjälp för det fortsatta arbetet. Det vore önskvärt om det även betonades vikten av att samverka med närliggande kommuner, så att man inte föreslår åtgärder i en kommun som kan ge ökade risker i en annan. Detta ökar behovet av att länsstyrelsen belyser det regionala och mellankommunala perspektivet och behovet av åtgärder.

För att de föreslagna analyserna och strategierna ska kunna utgöra underlag för en framtida bedömning om finansiering till kommunernas klimatanpassning, behöver det finnas tydliga riktlinjer för genomförande och redovisning av resultat.

Att utredaren har begränsat de klimateffekter som ska tas hänsyn till är olyckligt, detta innebär att exempelvis de ökade risker för värmebölja som kan uppstå i den bebyggda miljön, och som påverkar människors hälsa inte blir uppmärksammat.

7.4.2 Utredningens förslag om beredning av och innehåll i en nationell strategi

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att en ny utredning bör tillsättas för att lämna förslag till en nationell strategi och nationell samordning. En ny utredning bör utreda de frågor kring ansvarsfördelning och finansiering som Klimatanpassningsutredningen inte hade förutsättningar för.

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att en nationell strategi tydliggör de politiska ställningstaganden som behövs gällande vilket scenario och tidsperspektiv som klimatanpassningsarbetet ska utgå ifrån, samt vilka risker som kan accepteras. Det är av stor betydelse att övergripande frågor kring ansvarsfördelning och finansiering reds ut.

7.4.3 Utredningens förslag om en ny myndighetsstruktur

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att ge ett utökat ansvar för Boverket och att detta sker i samverkan med övriga myndigheter som även de har värdefull kunskap om bebyggelse.

Att länsstyrelsen sedan ska stödja kommunerna utifrån det stöd som fås från Boverket är lämpligt. Länsstyrelsens roll i sitt samordningsuppdrag bör tydliggöras

Förslaget att Boverket tar fram de planeringsunderlag som ska ingå i de kommunala analyserna är positivt och innebär att det finns en grund som är densamma för samtliga kommuner. Det bör dock finnas möjlighet för

regionala anpassningar beroende på de olika utmaningar våra län har. Att Boverket får i uppdrag att samordna underlag från de olika expertmyndigheterna och arbeta för att det finns likvärdigt underlag för hela landet är önskvärt. Detta bör ske i dialog med länsstyrelserna som har regional kännedom om vilka behov som finns.

Det behöver bli tydligare var gränsen går mellan underlag på regional nivå, vilket länsstyrelserna behöver stötta kommunerna med, respektive kommunspecifika underlag, vilket är respektive kommuns ansvar.

Länsstyrelsen vill även påpeka att det planeringsunderlag som tillhandahålls av myndigheten alltid är kostnadsfria.

7.5 Nybyggnation på riskfylld mark enligt äldre plan

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att införa möjligheten att avslå bygglov enligt författningsförslagets 9 kap 30 §.

"En ansökan om bygglov får efter genomförandetiden alltid avslås om det finns en uppenbar risk för skador på fastigheten eller byggnadsverket på grund av översvämning, ras, skred eller erosion."

8. Utredningens slutsatser, betänkanden och förslag; dagvatten

Det är positivt att utredningen belyser behovet av att dagvattenfrågan ska finnas med tidigt i planeringen av ny bebyggelse och att det inte är en särfråga. Att vår framtida dagvattenhantering bör ske i öppna lösningar och kan ses som ett positivt inslag i ett stadsbyggande. I grönområden och parkmiljöer är dagvatten ofta en estetisk resurs eller en biologisk hjälp för att förbättra livsmiljöer för vissa växter och djur, men även oss människor. Målsättningen för dagvattenhantering ska vara att åtgärder för rening utförs så nära källan som möjligt.

8.4 Ökade möjligheter för en optimerad hantering av dagvatten

Avsnittet om dagvatten är i stort sett bra men utan banbrytande förslag till lösningar. Införande av en ny paragraf i Vattentjänstlagen är positivt och skulle i praktiken innebära en avlastning till dagvattennätet.

"§ En fastighetsägare ska ta hand om eller fördröja viss del dagvatten på fastigheten om det ger väsentliga fördelar för ordnandet av vattentjänsten avlopp."

8.5.1 En vägledning för kommunerna

Länsstyrelsen ställer sig positivt till att Boverket får i uppdrag att ge en särskild vägledning till kommunerna om hur dagvattenhanteringen till skyddande av ny och befintlig bebyggelse kan ordnas.

8.6 Reglering av markens genomsläpplighet

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget men ser gärna en förändring så att det även kan gälla befintliga planer.

Idag har kommunerna svårt att se till att planbestämmelserna efterlevs. Därför är utredarens förslag bra så att man har möjlighet att se till att andelen hårdgjord yta inte dominerar en yta utan att det finns mark som är genomsläppligt. Man bör utgå från platsens förutsättningar för att kunna rymma så optimala lösningar som möjligt. Varje plats är unik och har olika förutsättningar. Att utreda platsens förutsättningar och skräddarsy lösningar för den är av högsta vikt.

9. Finansiering

Länsstyrelsen anser att det är olyckligt att utredningen inte haft förutsättningar för att utreda frågan om finansiering av klimatanpassningsåtgärder. Frågan om finansiering av åtgärder är avgörande för att praktiska klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras.

10. Konsekvensanalys

Länsstyrelsen tillstyrker föreslagna resursförstärkningar. Länsstyrelsen delar bedömningen om att utredningens förslag innebär en något förstärkt roll och tydligare uppgifter för länsstyrelserna och att mer resurser därmed behövs för att kunna stödja kommunerna.

Övriga kommentarer till betänkandet

6. Kostnader för klimatanpassning

I detta kapitel görs en uppskattning av vad klimatanpassning skulle kosta Sverige. Det är olyckligt att man valt en modell som grovt underskattar den kostnad för klimatanpassningsåtgärder i den norra delen av Sverige. Modellen utgår ifrån befolkningstätheten i respektive kommun vilket blir grovt missvisande för kommuner som exempelvis Sundsvall eller Skellefteå där kommunytan är mycket stor, men där befolkningen är koncentrerad till en större tätort. I dessa större tätorter kommer kostnaderna för klimatanpassning vara stora, men i modellen slås dessa kostnader ut på hela kommunytan och då blir det fel.

Detta leder till en snedvridning av resultatet då små kommuner också kan ha mycket omfattande anpassningskostnader för t.ex. viktig infrastruktur (väg, järnväg) och tekniska försörjningssystem (elsystemet) som även är av avgörande betydelse för mer befolkningsstora/täta kommuner.

Kostnadsextrapoleringen leder vidare till att kostnaderna per capita döljs i resultatet, vilket kan leda till ytterligare snedvridning i utformningen av finansieringen av klimatanpassningsåtgärder.

22
2017-09-15

Dnr. 424-4500-2017

Beslutet har fattats av länsråd Ylva Aller med klimatanpassningssamordnare Viveka Sjödin som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Jessica Peters, Thomas Steinwall och Adrian Nordlund, Samhällsbyggnadsenheten, Martin Neldén, Förvaltningsenheten samt Ulrika Aronsson, Miljöskydds-enheten, deltagit.

Ylva Aller
Länsråd

Viveka Sjödin
Viveka Sjödin
Klimatanpassningssamordnare